

You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: Michał Viewegh - przypadek autora "literatury środka"

Author: Izabela Mroczek

Citation style: Mroczek Izabela. (2011). Michał Viewegh - przypadek autora "literatury środka". W: B. Stempczyńska, L. Mięśowska (red.), "Literatura środka" kontekst słowiański (S. 167-174). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

IZABELA MROCZEK
Uniwersytet Śląski

Michal Viewegh — przypadek autora „literatury środka”

Michal Viewegh to współczesny czeski pisarz (ur. 1962) z bogatym dorobkiem literackim: jest autorem 12 powieści, 6 zbiorów opowiadań, 2 zbiorów felietonów, 1 sztuki teatralnej, współautorem 1 e-powieści oraz scenariuszy do 6 filmów, będących adaptacją jego książek. Jest najchętniej tłumaczonym współczesnym czeskim pisarzem (dotąd jego książki zostały przełożone na 21 języków, w tym chiński)¹. Jego twórczość sytuuje się w gatunku literatury popularnej (rynkowej)², zaś oddźwięk czytelniczy — i powiązany z nim olbrzymi sukces wydawniczy (oraz kinowy) na rodzimym gruncie — osadza teksty Michala Viewegha w kategorii bestselleru. Warto zaznaczyć, że pomimo olbrzymiej popularności, mierzonej zarówno liczbą tytułów, jak i liczbą sprzedanych egzemplarzy, autor ten nie zyskał sympatii rodzimej krytyki literackiej, odrzucającej styl jego pisarstwa i niepodejmującej badań nad źródłem sukcesu czytelniczego żadnej z jego publikowanych książek. Michal Viewegh zadebiutował w 1990 roku prozą *Názory na vraždu*, która wyraźnie pozostaje w cieniu kolejnej, wydanej w 1993 roku powieści *Báječná léta pod psa* (polskie tłumaczenie *Cudowne lata pod psem* wydano w 2004 roku) — jedynej, którą czeska krytyka przyjęła z uznaniem, przyznając autorowi nagrodę Jiřího Orteny (nagroda dla obiecującego autora, który nie skończył 30 lat życia)

---

¹ Jego książki ukazały się w przekładach na 21 języków, podaję za Daną Błatną, agentką Michala Viewegha: <http://www.dbagency.cz/index.php?s=author&pid=16&name=michal-viewegh> (data dostępu: 10 maja 2010).

² Wymienne użycie tych terminów proponuje za C. Hernasem A. Martuszewska, por. A. Martuszewska: „*Ta trzecia*”. *Problemy literatury popularnej*. Gdańsk: Wydawnictwo UG 1997, s. 71.

i upatrując w nim nadzieję współczesnej literatury czeskiej. W 2005 roku Michal Viewegh uzyskał jeszcze jedną nagrodę — prestiżową Magnesia Litera w kategorii: nagroda czytelników za książkę *Vybíjená* (polskie tłumaczenie *Zbijany* wydano w 2008 roku). Pozostałe książki — mimo olbrzymiego sukcesu wydawniczego i entuzjastycznego przyjęcia przez czytelników — nie uzyskały żadnej nagrody, a sam autor stał się jednym z najbardziej znienawidzonych przez czeską krytykę literacką współczesnych pisarzy³. Doskonale znający siłę medialnego rozgłosu, potrafiący dbać równie dobrze o swój warsztat literacki, jak o wizerunek i interesy, stał się celem ataków rodzimej krytyki literackiej, niechętnie dopuszczającej łączenie talentu pisarskiego z talentem ekonomicznym i autoreklamą. Sukces wydawniczy i idąca z nim w parze nonszalancka postawa Viewegha wobec recenzentów i krytyków (z którymi wchodzi nie tylko w ostre polemiki, ale posuwa się nawet do rękoczynów⁴) doprowadziły do powstania kuriozalnej sytuacji: ogromna popularność Viewegha prowokuje powstanie twierdzeń, że książki źle ocenianego przez krytykę pisarza sprzedadzą się w każdym nakładzie, nawet jeżeli będzie większy niż populacja Czech⁵. Ukazaniu się każdego kolejnego tekstu Viewegha zawsze towarzyszy dyskusja, która jasno pokazuje, że oceny twórczości Viewegha i jego postawy autorskiej w rodzimym kontekście są bardzo rozbieżne. Wskazuje na to Jiří Trávníček omawiający książkę Viewegha *Román pro muže* w recenzji *Michal Viewegh, náš problém*, próbując jednocześnie dociec powodów tak skrajnych ocen pisarstwa Viewegha⁶.

Michal Viewegh świetnie reprezentuje przypadek autora „literatury środka”⁷: w odniesieniu do jego pisarstwa z jednej strony odnajdziemy wypowiedzi dyskredytujące nie tyle walor literacki czy estetyczny jego twórczości, ile przede wszystkim postawę samego autora, który — świadomy roli, jaką odgrywa medialne kreowanie wizerunku — skutecznie „podsycy” zainteresowanie swoją osobą, raz ujawniając tajemnice swego warsztatu, kiedy indziej pokazując kularowe „rozgrywki” wokół jego osoby⁸. Krytycy zarzucają Vie-

³ Podobna uwaga: A. Car: *Przypadek: Michal Viewegh. Literatura popularna, krytyka, terapia*. „Pamiętnik Słowiański” 2006, nr 56, s. 29 i nast.; A. Gawarecka: *Fenomen Michal Viewegh*. „Slavia Occidentalis” 2005, nr 62, s. 67 i nast.

⁴ Chodzi o wydarzenie z 2000 roku, kiedy Viewegh, rozwścieczony recenzją swych felietonów pobił krytyka Jaromíra Šlomka.

⁵ A. Car: *Przypadek: Michal Viewegh...*, s. 29.

⁶ J. Trávníček: *Michal Viewegh, náš problém*. „Host” 2009, nr 1, s. 53—54.

⁷ O przypadkach autorów „mainstreamowych” (autorów „literatury środka”) na gruncie polskim dyskutowali m.in. w publicznej przestrzeni Internetu Piotr Śliwiński, Krzysztof Uniłowski i Dariusz Nowacki, por. <http://www.literatorium.pl/klasa.asp?idklasy=63&rodzaj=1> (data dostępu: 10 maja 2010).

⁸ Chodzi o wywiad dla „Lidových novin” z 4 maja 2002 roku, w którym Viewegh ujawnia, że służby bezpieczeństwa miały rzekomo wywierać na niego nacisk, domagając się rezygnacji z wydania książki *Báječná léta s Klausem* (zob. *Objevily se snahy román zastavit*).

weghowi posługiwanie się sprawdzonymi, gwarantującymi zainteresowanie czytelnicze chwytami, takimi jak: powtarzalność strategii fabularnych, mechaniczne kopiowanie rozwiązań narracyjnych i językowych⁹. Na przeciwnym biegunie odnajdziemy wypowiedzi postrzegające dorobek Viewegha w perspektywie fenomenu współczesnej literatury czeskiej, wartego zainteresowania nie tylko ze względu na oryginalność i niekopiowalność stylu, ale także z tego powodu, że jego twórczość charakteryzuje wyraźne ciążenie ku poetyce tekstu postmodernistycznego¹⁰. Dotyczy to zwłaszcza takich cech utworów Viewegha, jak: gra z czytelnikiem (przede wszystkim w zakresie wplatania w tekst sygnałów autobiograficznych i zacierania granicy między fikcją a rzeczywistością), gra z własnym tekstem (autotematyzm i metatekstowość jako podstawy konstrukcji większości utworów) czy gra z cudzym tekstem (cytowanie, aluzja, trawestacja — w odniesieniu do tekstów literackich, ale także gatunków literackich, wypowiedzi publicystycznych, sloganów językowych współczesnej czeszczyzny). Przewidywalność ujęć konstrukcyjnych, po które Viewegh sięga w swoich utworach, przekonawszy się, jak działa mechanizm popularnego tekstu, z jednej strony przysparza mu wrogich recenzji, zarzucających uprawianie rzemiosła, a nie literatury¹¹, z drugiej jednak pozwala wysunąć stwierdzenie o mieszczeniu się jego tekstów w ramach historycznie zakotwiczonego gatunku powieściowego¹². Podkreślany jest też celny opis współczesnego społeczeństwa czeskiego, w którym Viewegh analizuje zagadnienia obyczajowe, społeczne i polityczne, korzystając przy tym z humorystyczno-parodystycznego paradygmatu (dotyczy to zarówno zabiegu sięgania pamięcią do czasów komunizmu, jak i osadzenia we współczesnych realiach różnych środowisk zawodowych: literackiego, nauczycielskiego czy dziennikarskiego). To właśnie te cechy twórczości Viewegha powodują, że poza granicami ojczyzny Viewegh postrzegany jest jako twórca literatury niepowtarzalnej, prowokującej do wieloaspektowej interpretacji. Tak właśnie pisze się o nim w Polsce: w wypowiedziach naukowych postrzega się jego twórczość w perspektywie literackiego fenomenu (Car, Gawarecka), krytyka literacka oraz czytelnicy w czasopismach internetowych i na forach poświęconych literaturze pięknej uznają Viewegha za autora książek ciekawych, lekko napisanych, lecz zmuszających do refleksji¹³.

„Lidové noviny”, 4 maja 2002, s. 20). O tym także pisze Josef Chuchma: „*Báječná léta s Klausem*” (recenzja). „*Mladá Fronta Dnes*”, 6 maja 2002, s. B/4.

⁹ Np. K. Špidla: *Produkt, nebo literatura?* „*Host*” 2009, nr 10, s. 53—54.

¹⁰ Zwraca na to uwagę np. I. Pospíšil: *Postmodernism and quasipostmodernism (Michal Viewegh)*. „*Neohelicon*” 2006, T. 33, 2, s. 37 i nast.

¹¹ Zwłaszcza Vladimír Novotný w recenzjach utworów Viewegha.

¹² Por. P.A. Bílek, „*Reflex*” 1996, s. 70.

¹³ Por. W. Krusiński: *W sidłach uczuć*. „*Polityka*”, kwiecień 2007; A. Dziewit: *Czeski Dzień Świra*. „*Lampa*” 2006, nr 22.

Wymienione cechy twórczości Viewegha, eksponowane i pozytywnie waloryzowane przez krytykę i czytelników, decydują jednocześnie o trudnościach z tłumaczeniem jego książek na inne języki. W przekładach współczesnej literatury popularnej największe problemy stwarza transfer kulturowy — trudny, o ile nie niemożliwy do zrealizowania. W odniesieniu do polskich przekładów literatury czeskiej zadanie to jest tym bardziej kłopotliwe, że mimo bliskości terytorialnej Polski i Czech polski czytelnik wciąż mało wie o współczesnej czeskiej kulturze i literaturze. Tłumaczenie, aby wywołać efekt zamierzony przez tekst oryginału, musiałoby być naszpikowane wyjaśnieniami tłumacza, tracąc tym samym swój walor artystyczny. Stwierdzenie to jest aktualne zwłaszcza w odniesieniu do tekstów Michala Viewegha, nasyconych kategoriami-kluczami współczesnej czeskiej kultury. Za przykład niech posłuży polskie tłumaczenie książki *Výchova dívek v Čechách* (polski tytuł: *Wychowanie dziewcząt w Czechach*), w mojej ocenie najtrudniejszego tekstu Viewegha w odbiorze poza rodzimym kontekstem literacko-kulturowym. Autor dokonuje tu całego szeregu zabiegów parodystycznych. Sięga po cytaty, aluzje i trawestacje, wplata pomiędzy akapity swojej powieści teksty cudze, na szczęście (dla odbiorcy) posługując się kursywą, która staje się sygnałem do zachowania „czujności”. Czasem — i tu ułatwia Viewegh zadanie czytelnikowi — są to wypowiedzi opatrzone nazwiskiem autora, które jednak bez uzupełniających komentarzy nic nie powiedzą odbiorcy nieobeznanemu z czeską kulturą, historią czy literaturą. Przeciętny polski czytelnik z najwyższym prawdopodobieństwem nie odczyta klucza parodii, po którą sięga Viewegh, cytując teksty Věry Linhartovej, Jana Mukařovského, Milana Jungmanna, Jaromíra Johna, Danieli Hodrovej czy Ludvíka Vaculíka. Jeszcze gorzej rzecz się ma z zaznaczonymi kursywą zdaniami lub słowami, które — czytelne wyłącznie w czeskim kontekście, gdzie wywołują wyraźne skojarzenia czy odniesienia intertekstualne — nie mogą odegrać swojej roli w tekście przekładu. Dotyczy to zarówno przysłów i porzekadeł ludowych, jak i szablonów czeskiego języka dziennikarskiego, publicystycznego i politycznego czy też haseł-kluczy czeskiej kultury, które Viewegh zamieszcza w swoim tekście, aby uzyskać zamierzony efekt parodystyczny (np. undergroundowe, zakazane przed 1989 roku czasopismo „Vokno”, w którym publikowali twórcy drugiego obiegu, a które bohater-narrator znajduje w pokoju Beaty, pojawia się w celu wywołania oczywistego efektu; tak samo nazwisko o. Tomáša Halíka, którego słowa zderza Viewegh z „objawieniem” bohatera-narratora dokonującym się pod sklepem obuwniczym Bat’a). Podobnie nieczytelne pozostają zabiegi Viewegha zmierzające do obnażenia absurdów współczesnego czeskiego życia społecznego. Nawet polski czytelnik, pozornie mający identyczne doświadczenia związane z reżimem komunistycznym, nie zrozumie ostrego podziału współczesnego społeczeństwa na „esbeków” (negatywna konotacja) i „dysydentów” (pozytywna konotacja). Z brakiem zrozumienia spotka się

dokonywanie oceny bohaterów na podstawie ich przynależność do opcji politycznej (Viewegh z osobistych względów dyskredytuje zwolenników ODS). Równie nieczytelna będzie inwektywa „drobnomieszczanin” lub „drobnomieszczańskie zachowanie” — wyraz ten konstruuje w polskich warunkach językowo-kulturowych zupełnie inne pole znaczeniowe.

Gra Viewegha z czytelnikiem przenosi się także na oscylowanie pomiędzy stylem literatury wysokiej i brukowej. Wskazuje na nią autor w akapitach metatekstowych i autotematycznych (dodatkowo ujawniając mechanizmy działania rynku wydawniczego oraz przekazując swoją wiedzę na temat warsztatu twórcy literatury bestsellerowej), by jednak właściwie je zrozumieć, czytelnik musi posiadać wiedzę o twórczości Viewegha (a zwłaszcza jej recepcji na rodzimym gruncie), w innym wypadku nie uchwyci subtelności balansowania pomiędzy wątkami fabularnymi i autobiograficznymi. Z przedstawionych ustaleń wynika, że przywołany tekst Viewegha pozostaje nieprzekładalny w tych aspektach, które decydują o jego wartości i niekopiowalności. Tłumaczowi, którzy prawidłowo odtworzył strukturę tekstu czeskiego, nie udało się jednak zachować większości sygnałów kontekstualizacyjnych¹⁴, które — odczytywane wyłącznie w czeskim środowisku dzięki dysponowaniu przez rodzimych odbiorców wiedzą kontekstową i oczywistą wiedzą intertekstualną — umożliwiają rozpoznanie celowo przez Viewegha wywoływanych zdarzeń komunikacyjnych (żart, parodia, satyra). Niemożność kontekstualizacji określonych komunikatów, wysuwanych przez autora, zakładającego, że odbiorca jego tekstów komunikaty te rozpozna prawidłowo, prowadzi do nieporozumień w interpretacji utworów Michała Viewegha, a w efekcie do małej ich popularności na polskim rynku czytelniczym.

W ostatnich latach Michał Viewegh poszukuje nowej formuły dla swojej twórczości. W 2006 roku sięgnął po gatunek dziennikowy, publikując kontrowersyjny *Báječný rok [deník 2005]*, który wywołał w Czechach burzliwą dyskusję nad tym, jak wiele szczegółów z życia intymnego i warsztatu literackiego może autor przekazać do publicznej wiadomości. W 2009 roku Viewegh zainicjował wraz z redaktorami internetowej mutacji gazety „Mladá Fronta Dnes” oraz firmą „Magnesia” (producentem wody minealnej Mattoni) ciekawy projekt — wspólne pisanie e-powieści pod nazwą *Srdce domova [blogový román]* (projekt zamknięto w grudniu 2009 roku, wciąż można ściągnąć tekst e-powieści ze strony <http://blogovyroman.idnes.cz/>). Rzecz jest warta uwagi z kilku względów. Przede wszystkim dlatego, że powstający tekst miał charakter dynamiczny. Pierwszy rozdział napisał i umieścił na portalu internetowym Michał Viewegh. Pozostałe rozdziały dopisywane były przez internautów

¹⁴ Wykorzystuję tu termin wprowadzony przez J. Gumperza w pracy *Language and Social Identity*. Cambridge 1982, podają za: A. Duszak: *Tekst, dyskurs, komunikacja międzykulturowa*. Warszawa: PWN 1998, s. 246 i nast.

zgodnie z obowiązującym regulaminem, który określał m.in. objętość i termin nadsyłania kolejnego rozdziału e-powieści. Pomysłodawcy sami przyznają, że zainteresowanie przerosło ich oczekiwania: przed wyborem tekstu, który miał się stać kolejnym rozdziałem e-książki (a rozdziałów było w sumie dziesięć), jury musiało przebrnąć przez kilkaset prac nadesłanych pocztą elektroniczną, głos decydujący miał Michal Viewegh. Jak sam zauważył już po zamknięciu projektu, współpraca nad jednym tekstem z tyloma autorami (i pomysłami na kontynuację linii fabularnej) była na tyle czasochłonna i nużąca (w uzasadnieniach do swojego wyboru danego tekstu jako kolejnego rozdziału e-powieści nie powstrzymuje się przed wręcz obraźliwymi komentarzami), że nie planuje kolejnego tego typu projektu¹⁵. A warto przypomnieć, że Michal Viewegh już wcześniej spróbował swoich sił w pisaniu wspólnej książki przez kilku autorów — w 2004 roku została opublikowana powieść *Tři v háji*, której autorami byli Michal Viewegh, Iva Herciková i Halina Pawłowska (książka ukazała się nakładem wydawnictwa założonego przez Pawłowską).

Wspomniany e-projekt literacki, który zarówno w czasie jego realizacji, jak i po zamknięciu rozpętał burzliwą dyskusję na literackich forach internetowych, został zupełnie pominięty przez rodzimą krytykę literacką. Wynika to z dwu powodów. Po pierwsze, internetowa twórczość literacka pozostaje absolutnie poza zainteresowaniem czeskiej krytyki literackiej. Pisze o tym Jiří Trávniček w tekście *Literární kultura v době internetové*, zarzucając rodzimej krytyce i literaturoznawstwu lekceważący stosunek do nowego medium i brak zrozumienia zmieniających się społecznych warunków funkcjonowania kultury¹⁶. Po drugie, olbrzymia popularność Viewegha nie przekłada się na uznanie ze strony czeskiej krytyki literackiej, która odrzuca jego twórczość, przeciwstawiając ją literaturze wysokoartystycznej (z czego sam autor nic sobie nie robi, umieszczając na stronie startowej witryny www.viewegh.cz jako motto dnia wybrany cytat z negatywnych recenzji swoich książek). Podobne jest nastawienie krytyki w odniesieniu do twórczości innych czeskich autorów literatury popularnej: Petra Šabacha, Haliny Pawłowskiej czy Ireny Douskovej. Co ciekawe, deprecjonowanie walorów literatury rynkowej idzie w parze z unikaniem refleksji teoretyczno- i historycznoliterackiej nad tego rodzaju twórczością. Dotyczy to zarówno polskiego, jak i czeskiego kontekstu kulturowego: w obu prace omawiające literaturę popularną są rzadkością¹⁷,

¹⁵ http://blogovyroman.idnes.cz/finis-byl-fajn-diky-za-nej-0hy-/blogovy-roman.asp?c=A091220_224008_blogovy-roman_jdv (data dostępu: 7 maja 2010).

¹⁶ I równocześnie wskazuje na zainteresowanie tą problematyką w Polsce, por. J. Trávniček: *Literární kultura v době internetové. Kolik recepčních polí a jaká?* „Host” 2009, nr 9, s. 23—28.

¹⁷ Na uwagę zasługują przede wszystkim teksty: M. Bujnicka: *Literatura popularna wobec... Perspektywa funkcjonalna: tematy i rematy*. „Ruch Literacki” 1993, R. XXXIV, z. 5, s. 581 i nast.; A. Martuszevska: „*Ta trzecia*”.... oraz A. Kłoskowska: *Kultura maso-*

a w celu oznaczenia wartościowej, acz niedocenianej przez krytykę twórczości literackiej wprowadzono dopiero definiowany termin „literatura środka”. Ta postawa ma źródło w romantycznym przekonaniu o wyjątkowym posłannictwie twórcy literatury, którego rolą jest problematyzowanie świata i nadawanie sensu otaczającej rzeczywistości i który nie traktuje przy tym swojej działalności jako źródła utrzymania. Graniczny i dla Polski, i dla Czech rok 1989 przyniósł przełom w obiegu publikacji, lecz modyfikacja roli twórcy literatury w świadomości społecznej jest procesem *in statu nascendi*¹⁸. W odniesieniu do czeskiego kontekstu problem ten wynika dodatkowo z głębokiego rozwarstwienia literatury po 1948 roku, które spowodowało przyjęcie przez czeską krytykę literacką postawy akceptującej wyłącznie wobec literatury zajmującej się „poważnymi” zadaniami. Odrzucenie walorów poznawczo-estetycznych „literatury środka”, któremu dodatkowo towarzyszy brak jednoznacznego zdefiniowania samego zjawiska, weszło w konflikt ze środowiskiem czytelniczym, które entuzjastycznie reagowało (i wciąż reaguje) na kolejne publikacje książkowe Michała Viewegha czy wspomnianych wcześniej Douskovej i Pawlowskiej¹⁹.

Przekłady książek Michała Viewegha w Polsce:

Uczestnicy wycieczki. Tłum. J. Illg. Český Těšín: Agave 2001 (czeskie wydania: 1996, 2001, 2003). Wydanie II pod zmienionym tytułem: *Wycieczkowicze*. Tłum. J. Illg. Warszawa: Prószyński i S-ka 2008, s. 384 (czeskie wydanie: 1996).

Cudowne lata pod psem. Tłum. R. Bielińska. Izabelin: Świat Literacki 2004 (czeskie wydania: 1994, 1997, 2002).

Wychowanie dziewcząt w Czechach. Tłum. J. Stachowski. Izabelin: Świat Literacki 2005 (czeskie wydania: 1994, 1997, 2001).

---

wa. Warszawa: PWN 2001; w czeskim kontekście problematykę literatury popularnej podejmują w swych książkach M. Piláf i L. Machala, lecz prezentacje przez nich przeprowadzone mają charakter sygnalizacji problemu, a nie jego opisu, por.: M. Piláf: *Vrabec v hrsti anebo Kliše v literatuře*. Praha: Nakl. Dokořán 2005; L. Machala: *Literární bludiště. Bilance politopadové prózy*. Praha: Nakl. Brána 2001.

¹⁸ Dyskusja na ten temat rozgorzała ostatnio także w Polsce. Na łamach „Gazety Wyborczej” w wywiadach z najbardziej uznanymi polskimi pisarzami stawiano pytanie, czy istnieje zawód „pisarz”, zob. <http://praca.gazeta.pl/gazetapraca/1,74785,4113565.html> (10 maja 2010); o modyfikacji zakresu znaczeniowego pojęcia „inteligent” pisze J. Zarek: *O dylematach czeskiego inteligenta po 1989 roku*. W: „Polska Akademia Umiejętności. Prace Komisji Kultury Słowian”. T. 5, s. 211 i nast.; problem ten podejmuje także Jiří Trávniček: *Michal Viewegh, náš problém*. „Host” 2009, nr 1, s. 53.

¹⁹ Więcej o czeskiej literaturze bestsellerowej i jej recepcji w Polsce por. I. Mroczek: *O recepcji tłumaczeń czeskiej literatury bestsellerowej na język polski (na przykładach tłumaczeń książek Michała Viewegha, Ireny Obermannovej i Haliny Pawlowskiej)*. W: *Przekłady literatur słowiańskich*. T. 1, część 1: *Wybory translatorskie 1990—2006*. Red. B. Tokarz. Katowice: Wyd. UŚ 2009, s. 131 i nast.

Powieść dla kobiet. Tłum. J. Boratyńska. Poznań: Zysk i S-ka 2005. Wydanie II pod zmienionym tytułem: *Mężczyzna idealny.* Tłum. J. Boratyńska. Poznań: Zysk i S-ka 2006 (czeskie wydania: 2001, 2005).

Zapisywacze ojcowskiej miłości. Tłum. J. Derdowska. Poznań: Zysk i S-ka 2007 (czeskie wydania: 1998, 2003).

Sprawa niewiernej Klary. Tłum. M. Lemańczyk. Poznań: Zysk i S-ka 2007 (czeskie wydanie: 2003).

Zbijany. Przeł. J. Stachowski. Izabelin: Świat Literacki 2008 (czeskie wydanie: 2004).

Aniolowie dnia powszedniego. Tłum. J. Illg. Warszawa: Prószyński i S-ka / Prószyński Media, Prószyński Media Sp. z o.o. 2009 (czeskie wydanie: 2007).

Izabela Mroczek

Michal Viewegh — a case of the author of the “middle literature”

Summary

Michal Viewegh is one of the most popular Czech writer and celebrity in Czech Republic, author of extremely popular and best selling books on domestic market. His existence in domestic literary environment represents the case of so called “mainstream author”: successfully selling his books is at the same time ignored or negative estimated by Czech critics, but appreciated by foreign critics. He developed his literary creation from traditional “paper” prose to e-prose, which he prepared together with amateurs as a commercial e-project.

Изабела Мрочек

Михал Вивег — случай автора “миддл-литературы”

Резюме

Михал Вивег является одним из наиболее известных чешских писателей и селебрити в Чехии, автором необыкновенно популярных и хорошо продающихся книг на чешском рынке. Его присутствие в литературной среде представляет так наз. случай автора главного направления; с успехом продавая свои книги, он игнорируется и негативно оценивается чешскими критиками, но высоко котируется иностранцами. Вивег начал свое творчество с традиционной «бумажной» прозы, приходя к Интернет-прозе, которую подготовил с любителями в качестве коммерческого проекта.